

Національний
банк України

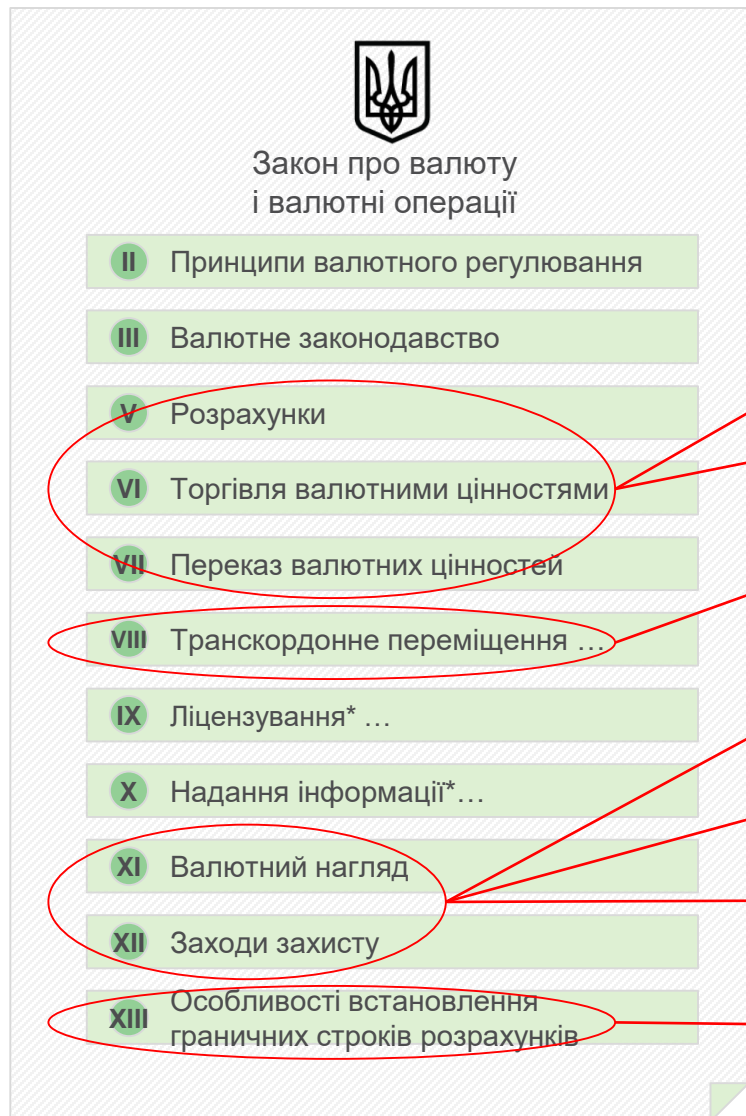
Ключові новації нового валютного регулювання. Фондовий ринок.

Сергій Чечель

Начальник відділу регулювання експорту та
імпорту капіталу
Департамент відкритих ринків

Київ 2019

Структура і логіка закону відобразилась в системі нових підзаконних актів

Замість 56 підзаконних актів
запроваджено 7 основних валютних
регуляцій:

№1 Структура ринку та торгівля

№2 Розрахунки, купівля та перекази

№3 Транскордонне переміщення

№4 Критерії запровадження заходів захисту та
їх загальний перелік

№5 Заходи захисту на валютному ринку та
порядок їх застосування

№6 Інші інструменти стабілізації грошово-
кредитного ринку

№7 Граничні строки розрахунків за експорт та
імпорт товарів

Нова модель нормативної бази

- постанови № 1-3 є постійно-діючі нормативно-правовими актами і в повному їх обсязі діятимуть в період, коли Національний банк України не застосовуватиме відповідні заходи захисту, які може запроваджувати Національний банк за наявності ознак нестійкого фінансового стану банківської системи, погіршення платіжного балансу України, виникнення обставин, що загрожуватимуть стабільності банківської та (або) фінансової системи;
- постанови № 4 та № 6 є постійно-діючими нормативно-правовими актами, які відповідно визначають перелік заходів захисту та критерії їх застосування (№4) та повідомну процедуру щодо кредитних договорів, незалежно від валюти кредиту/позики чи валюти розрахунку за кредитом/позикою (№6);
- постанова № 5 визначає, власне, заходи захисту, що запроваджуються Національним банком України та порядок їх застосування, уключаючи порядок здійснення валютних операцій в умовах запроваджених заходів захисту, які уводяться в дію одночасно з введенням в дію Законом і діятимуть до визнання їх Національним банком такими, що втратили чинність;
- постанова № 7 є постійно-діючим нормативно-правовим актом, який визначає порядок здійснення банками валютного нагляду за дотриманням резидентам встановлених Національним банком України граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів, але застосовуватиметься у практичну діяльність лише у разі запровадження такого заходу захисту як встановлення граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів.

Нова модель нормативної бази

- **№ 8** Положення про порядок здійснення уповноваженими установами аналізу та перевірки документів (інформації) про валютні операції, яке визначає необхідність застосування ризик-орієнтованого підходу у валютному нагляді з метою запобігання агентами (уповноваженими установами) проведенню їх клієнтами валютних операцій, що не відповідають вимогам законодавства України.
- **№ 13** Положення про валютний нагляд, що визначає основні засади здійснення Національним банком та уповноваженими установами валютного нагляду в Україні, підстави та порядок застосування Національним банком до уповноважених установ заходів впливу за порушення вимог валютного законодавства

Інші пов'язані НПА:

- Порядок резервування коштів за залученими банком депозитами/кредитами від нерезидентів
- Правила функціонування Системи підтвердження Угод
- ВЕЗ «Крим»
- порядок відкриття рахунків, особливий період тощо

ЗУ «Про валюту і валютні операції» та нові НПА

Що змінилося?

- 1 **Збільшено граничний строк здійснення розрахунків** за експ.-імп. контрактами до 365 днів та **скасовано валютний нагляд** для експ.-імп. операцій до 150 тис. грн;
- 2 **Знижено з 1-го березня** норму обов'язкового продажу валюти бізнесом **з 50% до 30%**;
- 3 **Надано** можливість бізнесу **репатріювати дивіденди за 2018 рік включно** (у сумі 12 млн. євро в місяць);
- 4 **Скасовано індивідуальні ліцензії** – замінено системою е-лімітів (€2 млн. в рік для юридичних осіб, €50 тис. в рік для фіз. осіб);
- 5 **Скасовано вимогу щодо попереднього резервування коштів** у гривні для купівлі валюти (так звану T+1);
- 6 **Скасовано санкції** у вигляді припинення зовн.-економічної діяльності за порушення строків розрахунків;
- 7 **Скасовано ліміт на дострокове погашення** зовнішніх зобов'язань;
- 8 **Спрощено та лібералізовано здійснення операцій за рахунками** юридичних осіб нерезидентів в банках України. **Рахунки номінальних утримувачів.**
- 9 **Дозволяється укладання форвардів для хеджування експ.-імпорتنих та боргових операцій, з та без поставки** (розрахункові);

ЗУ «Про валюту і валютні операції» та нові НПА

Що змінилося?

- 10 **Здійснювати інвестиції в Україну дозволено** в валютах 1-ї та 2-ї груп класифікатора валют та гривнях;
- 11 **Дозволяється проведення платежів у іноземній валюті** за операціями зі страхування життя;
- 12 **Лібералізовано операції за ЛОРО рахунком** – дозволяється здійснювати інвестиції та кредитувати резидентів з рахунку ЛОРО в гривнях банку-нерезидента.
- 13 **Уніфіковано переміщення валютних цінностей через кордон** – обов'язкове декларування для всіх цінностей вартістю в €10 тис. Євро та більше (за курсом НБУ);
- 14 **Заборонено резидентам інвестувати кошти** в країну агресор/окупант, офшорні зони та країни, що не виконують/не належно виконують рекомендації FATF;
- 15 **Реєстрацію зовн. запозичень замінено на повідомчий характер** надання інформації (по суті скасовано дозвільну систему);
- 16 **Дозволяється банкам здійснювати розрахунки в гривнях та іноземній валюті з продажу** клієнтам державних ЦП, номінованих в іноземній валюті,. **Купівля** банками таких цінних паперів у клієнтів (крім банків) тимчасово здійснюється **у гривнях**.
- 17 **Дозволено online купівлю іноземної валюти** фізичними особами – аналогічно до ліміту купівлі готівкової валюти (зараз до 150 тис. грн. на день в еквіваленті);

ЗУ «Про валюту і валютні операції» та нові НПА

Що змінилося?

- 18 **Дозволяється банкам укладання валютних СВОПів** з резидентами та нерезидентами
- 19 **Збільшено ліміт на перекази ін. валюти** за кордон без відкриття рахунку для фіз. осіб (з 15 до 150 тис. грн на рік);
- 20 **Збільшено ліміт на купівлю БМ фіз. та юр. особами** з 3,21 тр. унції на тиждень (100г) до еквіваленту 150 тис. грн на день (без обмежень для юр. осіб, що ведуть пов'язану з використанням БМ діяльність)
- 21 **Юридичним особам дозволяється ввіз вивіз готівкової ІВ та БМ** (якщо це передбачено їх статутом);
- 22 **Накопичення валюти для погашення зовнішніх запозичень** - дозволяється купувати і накопичувати ІВ на рахунку для виплат по зовнішнім запозиченням;
- 23 **Скасовано подвійний контроль (при надходженні ВМД до іншого банку)** – валютний нагляд здійснює лише банк, який отримав ВМД;
- 24 **Запроваджено ризик-орієнтований валютний нагляд**

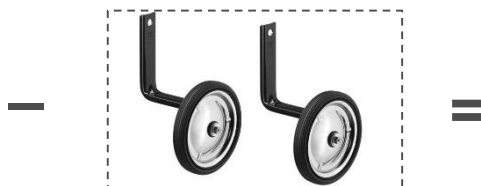
Валютний нагляд – новий **ризик-орієнтований** підхід

В чому суть змін?

Валютний контроль

Формальний
підхід

- Мінімум власного аналізу та відповідальності
- Контроль всіх операцій без виключень
- Check-list: перевірка наявності документів із затвердженого переліку

Валютний нагляд

- Базується на власному аналізі та відповідальності
- Ризик-орієнтований підхід
- Аналіз суті операції, а не форми

Купівля та переказ ІВ за кордон

(ІВ – іноземна валюта, БМ – банківські метали, ЮО – юридичні особи, ФО – фізичні особи)

ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ	НОВАЦІЇ (з 7.02)	ОСОБЛИВОСТІ
КУПІВЛЯ ІВ НА МІЖБАНКІВСЬКОМУ ВАЛЮТНОМУ РИНКУ (РЕЗИДЕНТИ ТА НЕРЕЗИДЕНТИ)	<ul style="list-style-type: none"> - Під зобов'язання - Для сум більше 150 тис. грн із документами - Менше 150 тис. грн – із зазначенням реквізитів контракту 	<ul style="list-style-type: none"> • Купівля та перерахування ІВ під: <ul style="list-style-type: none"> - Підстави - Зобов'язання • Резидент/нерезидент купують та переказують ІВ за кредитами, при поверненні інвестицій (які обмежені лімітами), репатріації дивідендів через один банк • Необхідні документи: <ul style="list-style-type: none"> - Оригінали (укладені електронні документи) - Копії в електронній формі • Купівля ІВ на підставі заяви в банк, що обслуговує клієнта • Продаж ІВ – заява може бути подана до будь-якого іншого банку (вільний продаж) • Купівля ІВ (для ЮО/ФО нерезидентів) в межах залишку на власних рахунках (крім інвестиційних) без документів • Купівля ІВ/БМ та продаж здійснюється виключно на валютному ринку, обмін – на валютному ринку та міжнародних ринках • Для резидентів: <ul style="list-style-type: none"> - Купівля ІВ для розрахунків за торгівельними контрактами – через один банк - Використання купленої ІВ протягом 10 днів без сплати позитивної різниці до бюджету (крім операцій з погашення за кредитами з цільовим використанням та крім ФО при купівлі до 150 тис. грн)
ПЛАТЕЖІ ЗА КОРДОН	<ul style="list-style-type: none"> З документами (для сум більше 150 тис. грн) 	<ul style="list-style-type: none"> • До 150 тис. грн – лише зазначення реквізитів контракту та мети переказу в платіжному дорученні. Якщо більше – стандартний пакет документів • Розрахунки за зовнішньо-економічними контрактами виключно через банки • Забороняється резидентам (включно з банками) надавати кредити (позики, фінансову допомогу) в гривнях нерезидентам та їх представництвам в Україні • Банкам забороняється перераховувати гривні за межі України за поточними неторгівельними операціями (крім операцій, передбачених ЛОРО-рахунком – у вигляді % за кредитами/позиками та дивідендів) • Перерахування купленої ІВ з поточного рахунку/обмін на міжнародному ринку без проміжного зарахування на поточний рахунок

Інвестиції за кордон та розрахунки за ОВДП в іноземній валюті

ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ	НОВАЦІЇ (з 7.02)	ОСОБЛИВОСТІ
ІНВЕСТИЦІЇ ЗА КОРДОН (БАНКИ)	Без обмежень по сумі, лише по рейтингу	- Лише в ЦП іноземного емітента з рейтингом не нижче інвестиційного класу (двох провідних рейтингових компаній) на дату придбання цих ЦП
ІНВЕСТИЦІЇ ЗА КОРДОН (ЮО)	2 млн. євро/рік на всі операції (в рамках загального е-ліміту)	- Е-ліміт розповсюджується також на перерахування коштів на рахунок за кордоном та деякі неторгівельні операції
ІНВЕСТИЦІЇ ЗА КОРДОН (ФО)	50 тис. євро/рік на ряд операцій (в рамках загального е-ліміту)	- Е-ліміт розповсюджується також на перерахування коштів на рахунок за кордоном та деякі неторгівельні операції
РОЗРАХУНКИ ПО ОВДП, НОМІНОВАНИМ В ІВ (НА ВТОРИННОМУ РИНКУ)	Можливі в ІВ між банками та купівля клієнтами у банків за ІВ	<ul style="list-style-type: none"> - Банкам можуть розраховуватися в ІВ державним ЦП, номінованим в ІВ з іншими банками - Клієнти банків можуть лише купувати за ІВ державні ЦП, номіновані в ІВ у банків
РОЗРАХУНКИ ЗА ІНШИМИ ОБЛІГАЦІЯМИ НОМІНОВАНИМИ В ІВ	Дозволяються розрахунки в ІВ за операціями з <ul style="list-style-type: none"> - розміщення, - виплати доходу 	<ul style="list-style-type: none"> - Якщо це передбачено умовами їх випуску - Вторинний ринок виключно в гривнях

Зміни в режимах рахунків юридичних осіб-нерезидентів

Ключова зміна – запровадження нового типу рахунку з розширеним спектром операцій.

ЮРИДИЧНІ ОСОБИ	МОЖНА ЗДІЙСНЮВАТИ:	ЩО ЗАБОРОНЕНО
Поточний рахунок НЕРЕЗИДЕНТА в ГРН	<ul style="list-style-type: none"> - Експорт/імпорт товарів - Інвестиційна діяльність (зарахування за інвест. операціями в межах лімітів) - Операції за гарантіями, порукою, заставою - Купівля-продаж ІВ 	<p>Здійснення підпр. д-ті на території України</p> <p>Отримання кредитів/позик від резидентів (в ГРН)</p>
Поточний рахунок НЕРЕЗИДЕНТА в ІВ	<ul style="list-style-type: none"> - Експорт/імпорт товарів - Експорт/імпорт капіталу (зарахування за інвест. операціями в межах лімітів) - Купівля-продаж ІВ - Неторгівельні операції 	Здійснення підпр. д-ті на території України
Інвестиційний рахунок НЕРЕЗИДЕНТА в ІВ та ГРН (тимчасовий*)	<ul style="list-style-type: none"> - Інвестиційну діяльність (перерахування ІВ з рахунку лімітуються, а зарахування на рахунок не лімітується) - Купівля-продаж ІВ - Розрахунки з митними, податковими органами тощо 	<p>Здійснення підпр. д-ті на території України</p> <p>Операції з резидентами за кредитами/позиками</p>

*Запроваджується тимчасово, на час дії валютних обмежень на репатріацію коштів від здійснення окремих видів інвестицій

Ліміти валютних операцій: загальні вимоги

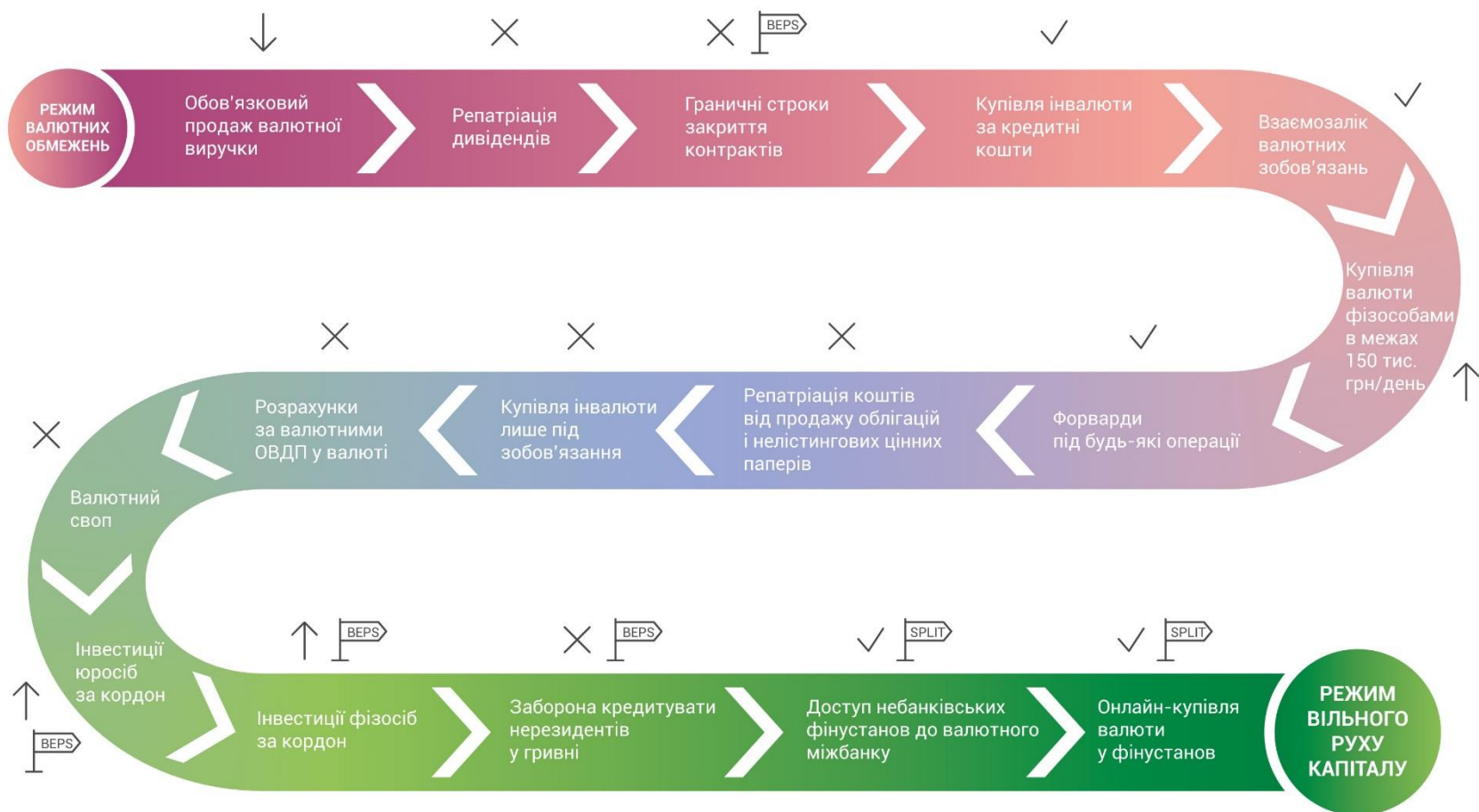
Сума ліміту	Суб'єкти валютних операцій	ОСОБЛИВОСТІ
50 тис. євро на рік	Фізичні особи	Лімітується 4-и види операцій: інвестиції за кордон, страхування життя, розміщення коштів на закордонних рахунках, надання коштів нерезидентам у позику
2 млн. євро на рік	Юридичні особи ФОП	Обмежується низка валютних операцій (інвестиції за кордон, розміщення коштів на закордонних рахунках, надання коштів нерезидентам у позику, виплата бонусів тощо)
12 млн. євро на місяць	Резиденти Іноземні інвестори	Поширюється на репатріацію дивідендів
5 млн. євро на місяць	Резиденти Іноземні інвестори	Обмежується операціями з продажу цінних паперів, корпоративних прав, коштів, отриманих унаслідок зменшення статутних капіталів юридичних осіб, виходу з господарських товариств іноземних інвесторів (крім продажу державних облігацій України на фондових біржах та поза їх межами, а також продажу боргових/лістингових цінних паперів на фондових біржах.)

Е-ліміти: практика застосування

Види валютних операцій	Операції фізичних осіб		Операції юридичних осіб/ФОП	
	(е-ліміт 50 т. євро)		(е-ліміт 2 млн. євро)	
	кількість операцій (од.)	загальний обсяг (євро)	кількість операцій (од.)	загальний обсяг (євро)
розміщення коштів на власному рахунку за межами України;	1518	22 248 550,30	125	3 489 430,32
здійснення інвестиції за кордон;	608	4 707 252,35	30	1 164 019,53
надання нерезиденту позики, кредиту, поворотної фінансової допомоги;	5	72 175,00	11	905 227,00
інші валютні операції	25	14 778,84	132	3 932 328,01
Всього:	2156	27 042 756,50	298	9 491 004,38

Дорожня карта скасування валютних обмежень

(відповідно до темпів поліпшення макроекономічних умов)

Умовні позначення:

- від найпріоритетніших до менш пріоритетних кроків
- збільшення ліміту і його скасування
- зменшення ліміту і його скасування
- скасування усіх обмежень
- дозволено
- BEPS не раніше впровадження Плану дій BEPS
- SPLIT не раніше прийняття закону про "спліт"

Національний
банк України

[Web](#) ▪ [Facebook](#) ▪ [Twitter](#) ▪ [Flickr](#) ▪ [Youtube](#) ▪ [Instagram](#)

Додатки

Впровадження ризик орієнтованого-підходу у валютному нагляді

**Спрощений
підхід**

Операція менше 150 тис грн без підтвердних документів
Міжнародні договори
FORBES

**Стандартний
підхід**

Операція дорівнює та більше 150 тис грн на підставі підтвердних документів
Е-повідомлення про кредитні договори
Е-ліміти

**Посилений
підхід**

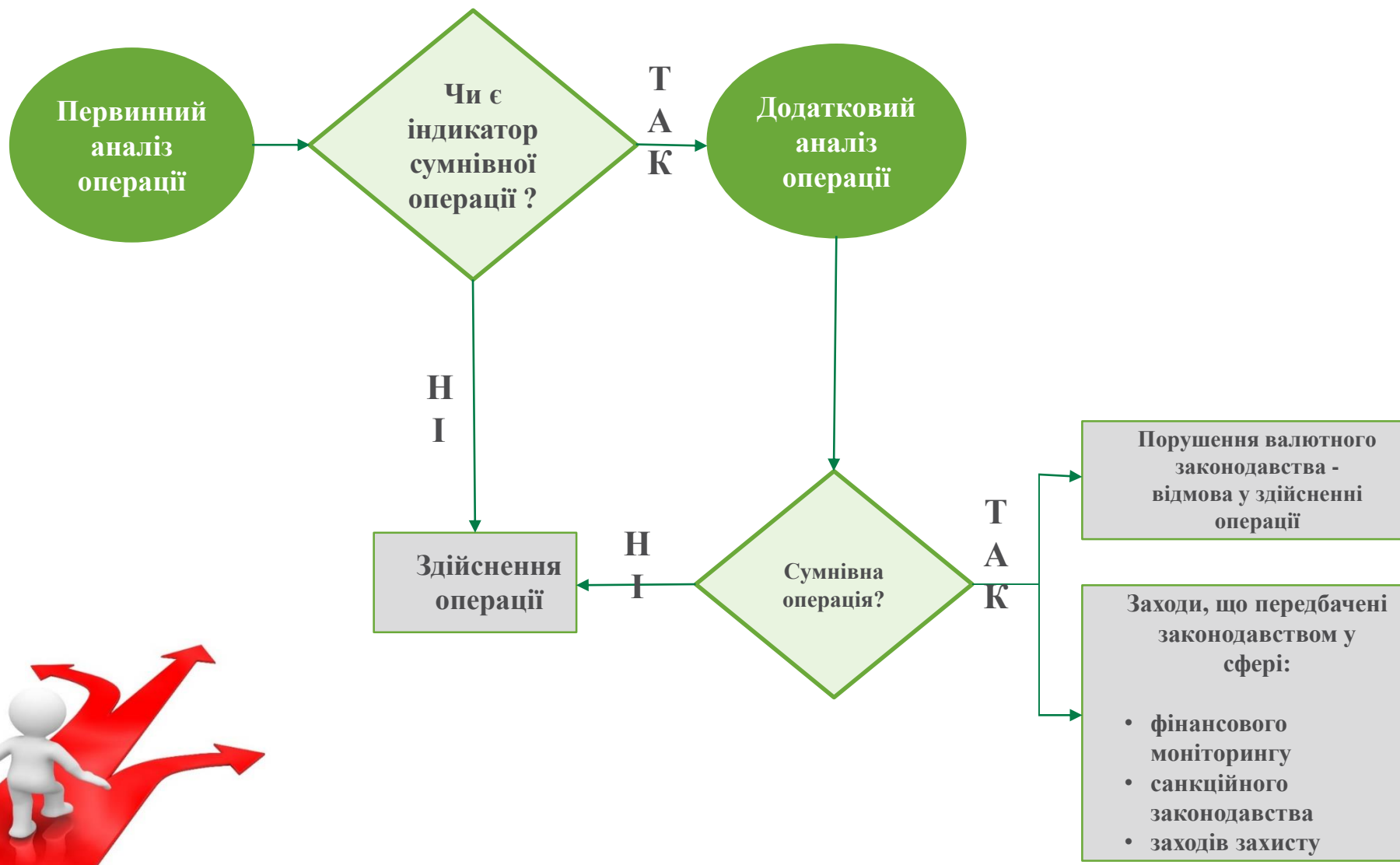
Індикатори для виявлення сумнівних операцій
Додатковий аналіз сумнівних операцій

Положення № 8

Впровадження ризик орієнтованого-підходу у валютному нагляді

Важливі аспекти Положення № 8

Ціль – **запобігання** проведенню операцій, що не відповідають законодавству України

Агенти: банки, небанківські фінансові установи, оператори поштового зв'язку

Індикатори для виявлення **сумнівних** валютних операцій

Агент **самостійно** визначає перелік документів/інформації, достатній для виконання заходів з метою спростування сумніву

Агент не зобов'язаний складати **письмовий висновок** про результати аналізу, **тільки на вимогу НБУ**

Агент може здійснювати аналіз як за кожною операцією, так і **за договором в цілому** (з урахуванням змін)

Агент здійснює аналіз за зовнішніми запозиченнями **під час повернення кредиту/відсотків**

Агент виявляє **на постійній основі** ознаки **дроблення** операцій для забезпечення мінімізації ризиків

Нові індикатори Положення № 8

- Дроблення валютної операції з метою уникнення вимог і обмежень
- Пов'язані між собою операції групи осіб на користь одного контрагента
- Здійснення операцій в межах лімітів/обмежень на рік (EUR 50,000/2,000,000)
- Невідповідність вартості зовнішнього залучення ринковим умовам
- Аграрні розписки

Зміни в режимах рахунків фізичних осіб

	ФІЗИЧНІ ОСОБИ	МОЖНА ЗДІЙСНЮВАТИ:	ЩО ЗАБОРОНЕНО
ПОТОЧНІ РАХУНКИ	Рахунок РЕЗИДЕНТА в ГРН	<ul style="list-style-type: none"> - Оплату товарів/послуг для власного споживання - Отримувати оплату праці, соціальні виплати тощо - Купівля-продаж ІВ, операції з готівкою 	<p>Перерахунки з рах. ФО-резидента на рахунок ФО-нерезидента в ГРН</p> <p>(крім інвест. рах-в, рішення суду, продажу майна)</p>
	Рахунок РЕЗИДЕНТА в ІВ	<ul style="list-style-type: none"> - Оплату товарів/послуг для власного споживання - Інвестиційну діяльність - Купівля-продаж ІВ, операції з готівкою - Неторгівельні операції 	<p>Здійснення підпр. д-ті на території України</p> <p>Перераховувати ІВ на рахунки третіх осіб</p>
	Рахунок НЕРЕЗИДЕНТА в ГРН	<ul style="list-style-type: none"> - Оплату товарів/послуг для власного споживання - Отримувати оплату праці - Сплату мита, податків - Купівля-продаж ІВ, операції з готівкою 	<p>Здійснення підпр. д-ті на території України</p> <p>Отримання кредитів від резидентів</p>
	Рахунок НЕРЕЗИДЕНТА в ІВ	<ul style="list-style-type: none"> - Оплату товарів/послуг для власного споживання - Неторгівельні операції - Отримувати оплату праці (дипломати, консули), - Купівля-продаж ІВ, операції з готівкою - Виплати за рішеннями суду, сплату мита, податків 	Здійснення підпр. д-ті на території України

Інші зміни в режимах рахунків

	ВЛАСНИК РАХУНКУ	МОЖНА ЗДІЙСНЮВАТИ:	ЩО ЗАБОРОНЕНО
ПОТОЧНІ РАХУНКИ	Рахунок постійного представництва (що веде підприємницьку д-ть в Україні але не є відокремленою юридичною особою) в ГРН та ІВ (Тип «П»)	ГРН: операції аналогічно рахунку юр. особи - резидента ІВ: <ul style="list-style-type: none"> - Купівля-продаж ІВ, операції з готівкою - Інші операції, що не суперечать законодавству 	Здійснення інвестицій Купівля ІВ лише для: <ul style="list-style-type: none"> - Перерахування материнські компанії - Відрядження - Участь в міжнародних заходах
	Рахунок офіційного представництва (дипломатичні/консульські установи) в ГРН та ІВ	<ul style="list-style-type: none"> - Оплату праці (ГРН та ІВ) - Купівля-продаж ІВ, операції з готівкою - Витрати на власні потреби (ГРН) - Інші операції, що не суперечать законодавству 	Здійснення інвестицій Здійснення підприємницької д-ті
	Поточний рахунок МФО	<ul style="list-style-type: none"> - Операції, визначені статутом МФО 	